„Socialøkonomiens Grundsætninger".

For kort Tid siden saa jeg i et af vore illustrerede Blade en Afbildning af et Billedhuggerarbejde, som den danskfødte Kunstner Johannes Gelert har haft paa Udstillingen i Chikago; et Arbejde, som har vakt megen Opsigt der, saa vel ved Emnet som ved dets kunstneriske Udførelse. Der er faa Billeder, der har grebet mig som det. Titlen paa Kunstværket er „*Kampen for Arbejde*", og Kunstneren har givet os et levende Billede. Emnet er taget fra England, hvor der i Fabrikbyerne tit hersker den Skik, at en Arbejdsherre, naar han ønsker sig en Arbejder, lader et numereret Blikskilt kaste ud mellem den Skare arbejdsløse, der som Regel driver om i Fabrikens Nærhed i Haab om muligen at faa Arbejde. Den, der er saa heldig at kunne gribe og fastholde Skiltet, faar det paagældende Arbejde. Nu viser Gelert os en saadan Lykkelig, en pjaltetklædt, men sværtbygget Mand, som holder Skiltet højt op over sit Hoved, for at ingen skal fravriste ham det. Til venstre ses en ung Mand, smidig og slank ser han ud; han strækker sig alt det, han kan, for at naa Skiltet; men han er ikke høj nok og vilde vist ogsaa komme til kort, hvis det kom til en Brydekamp imellem de to. Den kraftige Mand ænser ham ikke. Hans Opmærksomhed er henvendt paa en ældre Mand til højre for ham. Han er rynket og furet, Sult og Nød er ikke første Gang Gæst hos ham, og han beder fortvivlet om Skiltet. Og den kraftige Mand vilde i Grunden saa gerne give ham det; han husker maaske et Ord om, at man ikke maa glemme at gøre vel. Men han *kan* ikke, og det piner ham: en lille Dreng klamrer sig til hans Knæ og rusker i ham for at henlede hans Opmærksomhed paa Moderen, som er bleven kastet omkuld i Trængslen med sit mindste Barn. For sin Hustrus og sine Børns Skyld *maa* han beholde det.

Bærer man sig end ikke ad Verden over som i de engelske Fabrikbyer, saa kendes dog nok alligevel „*Kampen for Arbejde*" alle Vegne, Arbejdsløshed, og, selv om der er Arbejde, daarlige Arbejdsforhold, faldefærdige Rønner, før Tiden forslidte Mennesker, hvis Mod er knækket, og hvis Blik er sløvet, forsultne stakkels Børn, der kun lidet kender til alt det lyse. som man i Digt altid lægger hen til Barndommen, Børn, hos hvem alting bliver saa forskrækket af Nød og Elendighed, at der skal en stærk Tro til for at vedligeholde Haabet om, at ogsaa hos dem maa Livet kunne forme sig saaledes, at det er værdigt at kaldes et Menneskeliv.

At Mennesker ikke er skabte til at leve under saa usle materielle Forhold, som saa mange nu maa, er for mig udtalt i Ordet: „Gud saa *alt* det, han havde gjort, og se, det var *meget godt.*" Der er en Gudstanke med Menneskelivet ogsaa paa dette Omraade, som ikke i nogen Maade falder sammen med de nuværende Samfundsforhold. Som paa andre Omraader, hvor Ret og Sandhed skal bryde sig Vej og trænge sejrrigt igennem, saaledes maa ogsaa her kæmpes, for at Maalet kan naas; thi der er stærke, onde Magter, som staar imod. Og i Kampen for, at Guds Tanker med Menneskene kan ske Fyldest, tror jeg, at vi alle skal være Deltagere, og Arbejdet for os vil vist fremmes i samme Grad, som vi er villige til at arbejde med selv. Der er i vor Tid stærke Røster, som kalder os til — hver efter sin Evne — at være med i Frigørelsesarbejdet, ogsaa i det, som gaar ud paa at løse Menneskene ud af Fattigdommens snørende Lænker, og en saadan kaldende Røst, synes jeg, at Gelerts Billedhuggerarbejde er.

Men Røsterne lyder, for at vi skal høre efter dem — ogsaa *vi Kvinder*. Det er nogle Aar siden, at en Kvinde sang om „Stormvinden, som gaar over Jorden," og om, at, „naar Mændene trænges, da trænges vi Kvinder med." Der vil gaa lang Tid, inden Kvindernes Krav paa Frigørelse vil blive forstaaet tilfulde; men ikke saa lidt er dog løst i de ca. 40 Aar, som er gaaede, siden der her hjemme er begyndt at slaas til Lyd for Sagen. Men vi har langt fra benyttet alt, hvad der staar os aabent, som vi kunde og burde, saa naar vi ikke er videre, end vi er, tænker jeg, at det for største Delen er vor egen Skyld. Vi skulde nødig gøre ovennævnte Kvindes (Marie Wexelsens) Ord til Skamme, naar hun videre siger om Kvinderne: „ved de store Møder, hvor Sandhed i Holmgang gaar med Løgnen, den Folkeøder, vort Hjerte i Kamptakt slaar." Derfor maa vi tage os sammen, følge med i, hvad der er oppe i Tiden, og være med til at slaa et Slag ogsaa for det sociale Spørgsmaals Løsning. Skorter det os paa Kendskab til og Forstaaelse af saa mangt og meget, det vedrørende, fordi det praktiske Liv ikke har ført det med sig for os, at vi har været nødte til at sætte os ind i det, da maa vi virkelig ikke derfor have Lov til at skubbe Spørgsmaalet fra os; vi skal tvert imod benytte enhver Lejlighed, der tilbyder sig, til at sætte os bedre og bedre ind i det.

Der er i disse Dage udkommet 2. Udgave af en Bog, hvis Titel staar som Overskrift over denne Artikel. Den er udgivet af Jakob E. Lange, Lærer ved Dalum Landbrugsskole, og koster 1 Krone. Den giver et Omrids af Lovene for Rigdomsfrembringelsen og Rigdomsfordelingen, og den vil være en udmærket Vejleder for hver den, som ønsker at komme til Forstaaelse af det sociale Spørgsmaal. Den vil kunne læses med Udbytte af enhver, selv om man aldrig før har læst socialøkonomiske Skrifter, da den er skrevet i et meget *klart*, letfatteligt Sprog. — Forfatteren gør i sin Fortale til Bogen opmærksom paa, at hans Fremstilling af Socialøkonomien i mange Henseender afviger fra de gængse Fremstillinger — saa vel de kapitalistiske som de socialistiske — idet den i alt væsenligt slutter sig til den af Henry George fremsatte Opfattelse af de økonomiske Love. — Først klarer Forf. de *socialøkonomiske Begreber*, hvad man forstaar ved Jord, Arbejde, Formue og Kapital i socialøkonomisk Forstand, Udtryk, som ikke altid svarer til, hvad man i daglig Tale kalder saaledes, og hvad man forstaar ved Jordrente, Arbejdsløn og Kapitalrente. — Dernæst gennemgaas *Loven for Rigdomsfrembringelsen*. Forf. skildrer, hvorledes „Arbejdet er Kilden til al Rigdom", og vi faar at høre om, hvorledes Enkeltmandsarbejdet er blevet afløst af det ombyttende Samfund, om Arbejdsdelingens Betingelser, dens Fordele og (hvor den drives for vidt) dens Farer, om Handel, Værdi, Pris og Penge og om Kredit og Kreditmidler. — Saa gaar Forf. over til at skildre *Lovene for Rigdomsfordelingen*, idet han her viser os, hvorledes det, at Jordrenten gaar i Enkeltmands Lomme, som den maa gøre det under de nuværende Forhold, hvor det er nogle enkelte, som sidder inde med den Jord, vi alle har lige Ret til at leve paa, som vi har lige Ret til at indaande Luften, bevirker den store Forskel paa Rig og Fattig. — Det sidste Afsnit hedder *Samfundstilstande og Samfundreformer*, og heri klargør Forf. de Midler, som fra forskellig Side opstilles som Redningsplanker; men som i Virkeligheden, saa længe Jordmonopolet eksisterer, kun er som nye Lapper paa et gammelt Klædebon. Afskaf det, og ved den fuldstændig frie Konkurrence, som da, og kun da, kan blive mulig, vil Fattigdomsondet komme ud af Verden! Forf. siger: „Arbejdet trænger ikke til nogen Form af „Beskyttelse", der ved at tage fra den ene og give til den anden søger at bedre Forholdene. *Slaver* trænger til „arbejdervenlig Lovbeskyttelse"; men hvad *Arbejdere* — Lønarbejdere saa vel som Arbejdsledere — i Virkeligheden ene har Behov, er *Frihed*, Handelsfrihed og Handlefrihed. — — — Hvem skulde vel ogsaa beskytte „Arbejderne", Frembringerne af al Rigdom, i et frit Samfund, hvor ingen kunde berige sig uden ved eget Arbejde? Arbejderne var da Jordens Herrer."

Og han slutter med at sige: „I Nutidens Samfund raser *Kampen for Tilværelsen*. Der er dem, der mener, at dette er i Kraft af *Naturlovene*: som *Dyrene* slaas om Føden, maa *Menneskene* gøre det. — — Er derimod Menneskenes indbyrdes Kamp for Tilværelsen i Virkeligheden *unaturlig*, skyldes Elendigheden ikke *Naturens Karrighed*, men *vore egne Misgreb*, da er der Haab om virkelig Fremgang. — — Menneskehed og Dyrerige er underkastede forskellige Grundvilkaar; — thi Menneskene kan *Samarbejde* og herske over Naturen, som Dyrene blindt er underkastedede. — — Jo mere *menneskelig* Menneskeheden og dens Love bliver, des mere fjerner vi os fra Dyrenes *tvungne Kamp for Tilværelsen* og nærmer os det frie *Samarbejde for Tilværelsen*.

Ret for alle, Særret for ingen, det er Loven for Rigdomsfrembringelsens Udvikling og Fordelingens Retfærdighed og derigennem for Samfundets Velvære."

Odense, den 20. Februar 1894.

Anna Lohse.

Bøger.

Lærebog i Stenografi er en værdifuld lille Bog, som Hr. Skrivelærer Søgaard, Fortunstræde 4, har udgivet efter Leopold Arends System. Stenografien har ved den vundet store Fremskridt, og det lønner sig at gøre sig bekendt med den.

Vor Ungdom, Tidsskrift for Opdragelse og Undervisning. I første Hefte findes blandt andre interessante Ting Frøken Hanne Adlers Foredrag om „Fællesskolen i Amerika", som er holdt i Pædagogisk Selskab.

Selskabslege. Frk. M. Nielsen, kgl. Translatrice, har udgivet en fransk Bog med Selskabslege for Børn og Unge. Den indeholder 50 forskellige Lege, der ved deres sindrige Opfindsomhed i en ikke ringe Grad baade kan more og virke tankevækkende paa dem, der vil udføre disse.